

MICHEL SCHELTEMA (L) OVERHANDIGDE NAMENS DE COMMISSIE DSB BANK HET EINDRAPPORT OVER DE OORZAKEN VAN HET FAILLISSEMENT VAN DE DSB BANK AAN DEMISSONAIR MINISTER VAN FINANCIËN JAN KEES DE JAGER

men deze niet of later aan de orde. Officiële vastlegging van belangrijke informatie bleef dan achterwege, zodat commissarissen achter de feiten aanliepen.

BANKPOOT UITGEPERST

De hobby's van Dirk Scheringa vormden een integraal onderdeel van het organisatie-model van DSB. De directeur had veel geld nodig om voetbalclub AZ, de DSB-schaatsploeg en het Frisia-museum draaiende te houden. Daartoe werd met regelmaat de bankpoot van het Scheringa-imperium uitgeperst. Scheringa liet DSB Bank een dividend aan aandeelhouders (Scheringa) uitkeren. Dat geld werd besteed aan een nieuwe linksbuiten voor AZ of een nieuw schilderij van Lucian Freud.

Jaarlijks werd zo circa 20 miljoen euro afgeroomd bij DSB Bank, ongeveer een twaalfde van het eigen vermogen. Dat de bank door de kredietcrisis in steeds nauwere schoentjes kwam, kon aan die dividenduitkering niets afdoen. Af en toe kwam er kritiek op de continue geldonttrekking aan de bank, bijvoorbeeld van oud-VVD-minister en (zeer tijdelijk) financieel topman bij DSB, Frank de Grave. Scheringa reageerde verbeteren. In april 2009 ontsloeg hij De Grave, dan drie maanden in dienst, en trok de teugels stevig aan. Commissarissen ontnam hij het recht om te adviseren over het dividend.

De capriolen in Wognum leidden steeds vaker tot gefronste wenkbrauwen bij de toezichthouders van De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten. DNB gaf in 2005 een uitgebreide bankvergunning af aan DSB, ondanks twijfels over de deskundigheid van bestuurders en de professionaliteit van de organisatie. Regelmatig werden voorwaarden gesteld en zorgen geuit aan Scheringa en consorten. Die beloften op hun beurt veranderingen en beterschap, maar tot deugdelijke actie kwam het niet. De Nederlandsche Bank beet niet door, gewend als men was dat een half woord van de toezichthouder genoeg was voor banken om in actie te komen. De ondernemers van DSB zagen dat anders.

De ingrediënten voor de val van DSB waren vanaf het begin al ruimschoots aanwezig. Een aantal bijzondere bestanddelen ontbraken nog om het bedrijf te laten kapseizen. Allereerst was daar het failliet van het verdienmodel van DSB. Het concern dreef op de hoge provisies die klanten moesten betalen. Strengere regelgeving, forse maatschappelijke kritiek en klagende klanten dwongen DSB op zoek te gaan naar nieuwe inkomstenbronnen. Die noodzakelijke omslag heeft Scheringa te laat onderkend, nieuwe verdienmodellen werden niet snel genoeg gevonden.

LAKEMAN: LAATSTE DUWTJE

Het was de oproep van belangenbehartiger Pieter Lakeman op 1 oktober 2009 die DSB acuut in crisis bracht. Lakeman riep klanten van DSB op hun geld bij de bank weg te halen. Spaarders van DSB, toch al nerveus door de aanhoudende negatieve berichten over DSB in de media, volgden zijn advies massaal op. DSB kwam in liquiditeitsproblemen. Onderzoeker Scheltema is duidelijk in zijn oordeel over Lakemans actie. Oproepen tot een bankrun is niet toelaatbaar en moet eventueel strafbaar worden. Scheltema formuleert het nog duidelijker verderop in zijn rapport: "Zonder de kredietcrisis en zonder de oproep van Lakeman was DSB Bank niet op dezelfde wijze ten onder gegaan, en was een voortbestaan in enigerlei vorm wellicht mogelijk geweest."

In deze opmerking komt de naam van Scheringa niet voor, maar toch is hij alom aanwezig. De kredietcrisis heeft DSB hard getroffen. De geldmarkt droogde op, waardoor DSB veel minder kapitaal kon aantrekken om als kredieten aan klanten te verstrekken. Dirk Scheringa zag dat anders. Begeesterd door tunnelvisie zag hij geen problemen. In februari 2009 zei hij in *KRO Profiel*: "Ik denk dat wij één van de weinige banken zijn die niet geraakt is door de financiële crisis." DSB had toen al liquiditeitsproblemen en moest stevig lenen bij de Europese Centrale Bank. Scheringa bleek oprecht overtuigd dat zijn DSB immuun is voor de crisis.

Drie maanden eerder had de DSB-voorman zijn overtuiging met nog meer bravoure naar buiten gebracht. In december 2008 nam hij deel aan een rondetafelgesprek in de Tweede Kamer. Omringd door topmannen van banken in de problemen, kon hij melden dat DSB geen overheidssteun nodig had en zelfs winst draaide tijdens de kredietcrisis. DSB was een voorbeeld voor collega's: "Als alle banken zouden bankieren zoals wij, dan hadden we hier vandaag niet met zijn allen gezeten. Wij bankieren op een veilige manier zonder veel risico's te nemen."

Scheringa refereerde vervolgens triomfantelijk naar de mislukte beursgang van zijn conglomeraat: "Wij zijn gelukkig niet beursgenoteerd. Onze aandeelhouders hebben een langetermijnvisie, wij hebben eigenlijk maar één aandeelhouder. Dat is wel zo overzichtelijk." Overzichtelijk is het zeker. Eén man heeft een miljoenenimperium opgebouwd en eigenhandig weer afgebroken. De commissie-Scheltema adviseert de combinatie directeur-groootaandeelhouder bij banken wettelijk te verbieden. ■